

кативну дію». Саме «комунікативну дію» він розглядає як фактор суспільного розвитку, який може сприяти якісним змінам у соціальній сфері.

Висновки

Надії оптимістів інформаційного суспільства на те, що нові інформаційні технології та створені на їхній основі мас-медіа підвищать рівень демократизації суспільства не виправдалися. Громадянське суспільство зіштовхується все із новими викликами, пов'язаними з закріпленням влади в руках бюрократії та фінансової олігархії. Традиційні мас-медіа, насамперед, преса, радіо, телебачення, стали рупором вузької групи осіб, які контролюють не тільки бізнес, владу, а й медіапростір країн. Інформаційна сфера перетворилася на виробництво та проєкцію в масову свідомість образів, які створюють реальність. В умовах, коли мас-медіа стають власністю вузького кола осіб, які зосереджують у своїх руках владу і бізнес, вони перетворюються на засіб, що перешкоджає виявленню та вирішенню назрілих проблем у суспільстві. У медіакультурі в такій ситуації спостерігаються кризові явища: підтасовка фактів, замовчування небажаної інформації, висвітлення подій у вигідному ракурсі для еліти, створення негативного іміджу опозиції. Виробництво змісту медіатекстів у таких умовах спрямовується на підтримання авторитету владних та бізнес структур, що перешкоджає медіа шукати шляхи реформування суспільства.

Критична традиція дослідження медіакультури передбачає викриття маніпулятивних можливостей мас-медіа заради забезпечення влади їхню власників. Завданням громадянського суспільства в галузі медіакультури є відстоювання можливості критики соціальних інститутів і соціальних порядків, забезпечення організації дискурсу щодо їхнього реформування для реалізації прав і свобод людини й громадянина. Для цього законодавство в сфері медіакультури має гарантувати, на нашу думку, можливість вільно піднімати конкретні соціальні про-

блеми, шукати причини виникнення цих проблем та шляхи їхнього вирішення. Протистояти гегемонії провладних медіа можна створивши альтернативну мережу медіа громадянського суспільства та різних суспільних рухів, які будуть поширювати інформацію об'єктивно, здійснювати суспільний моніторинг дезінформації й протидіяти інформації, яка поширюється в інтересах певних кіл, а не суспільства загалом. Тільки така система медіа могла б забезпечити деліберативну (від англ. deliberate – обдумувати, зважувати, радитися, обговорювати) модель комунікації і демократичне прийняття рішень з умовою більш чи менш дискурсивного вирішення суперечки думок та дискурсу між громадськими організаціями і державною владою.

Список літератури

1. Murdock G. and Golding P. Capitalism, Communication and Class Relations / Graham Murdock and Peter Golding // Mass Communication and Society / J. Curran et al. (eds). – Londres : The Open University Press, 1977. – pp. 12-43.
2. Хоркхаймер М., Адорно Т. Диалектика просвещения. Философские фрагменты / Макс Хоркхаймер, Теодор Адорно; Пер с нем. М. Кузнецова. – М.-СПб. : «Медиум», «Ювента», 1997. – 311 с.
3. Маркузе Г. Одномерный человек // Маркузе Г. Эрос и цивилизация. Одномерный человек : Исследование идеологии развитого индустриального общества. – М. : ООО «Издательство АСТ», 2003. – С. 251-515.
4. Маркузе Г. Критическая теория общества: Избранные работы по философии и социальной критике / Герберт Маркузе; пер. с англ. А. А. Юдина – М. : АСТ : Астрель, 2011. – 382 с. – (Philosophy).
5. Фромм Э. Иметь или быть? / Эрих Фромм; пер. с нем. Э. Телятниковой. – М. : АСТ : Астрель, 2011. – 314 с. – (Философия. Психология).
6. Хабермас Ю. Ах, Европа. Небольшие политические сочинения, XI / Юрген Хабермас; Пер с нем. Б. М. Скуратова. – М. : Издательство «Весь мир», 2012. – 160 с. (Тема).
7. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне. Двенадцать лекций / Юрген Хабермас; Пер. с нем. – 2-е изд., испр. – М. : Издательство «Весь мир», 2008. – 416 с.
8. Хабермас Ю. Между натурализмом и религией. Философские статьи / Юрген Хабермас; пер. с нем. М. Б. Скуратова. – М. : Издательство «Весь мир», 2011. – 336 с.

Л. А. Ороховская

КРИТИЧЕСКАЯ ТРАДИЦИЯ ИССЛЕДОВАНИЯ МЕДИАКУЛЬТУРЫ: ФРАНКФУРТСКАЯ ШКОЛА

В статье осуществляется анализ критической традиции влияния масс-медиа на общество на примере творчества представителей Франкфуртской школы и показывается ее значение для становления современной медиакультуры.

Ключевые слова: медиакультура, Франкфуртская школа, гражданское общество, государство, масс-медиа.

L. Orochovska

CRITICAL TRADITION OF MEDIA CULTURE RESEARCH: THE FRANKFURT SCHOOL

The article provided an analysis of the critical tradition of study of the influence of mass media on society on the example of the Frankfurt School and shows its importance for the formation of the modern media culture.

Keywords: media culture, mass media, the Frankfurt School, civil society, the state.

УДК 128 (045)

Н.М. Сухова

ГУМАНІЗАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС ЦІЛІСНОГО ПРОЯВУ ДУХОВНОСТІ ЛЮДИНИ В РЕАЛІЯХ ЇЇ БУТТЯ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

Анотація. У статті досліджується проблема людини як вільної особистості з певними схильностями, ідентичністю, життєвими цілями та ціннісними орієнтаціями на початку XXI століття.

Ключові слова: Гуманізм, цінності, людиновимірність, свідомість, суспільство, трансформаційні процеси, культура модерну, постмодерн, екологічна етика.

Вступ

У трансформаційних процесах багатовимірного суспільства сягнули нового рівня індивідуальні проблеми людини та складнощі суспільного буття. Кри-

хий екологічний стан нашої планети обтяжується як загостренням відносин між державами, так внутрішньодержавними конфліктами серед різних верств населення (політичними, міжрелігійними, економічними та такими іншими).

Слід звернути увагу на той факт, що на початку XXI століття перед людством постав вибір подальшого існування на новому етапі еволюційного розвитку. Відбувається перегляд багатьох системостворюючих понять та цінностей, щоб обрати найбільш небезпечний шлях виходу зі складного становища, в якому ми опинилися сьогодні.

Найбільш невизначеною в історії людської думки є ідея гуманізму. Історія цього найпривабливішого поняття нараховує безліч його визначень і різновидів. Історичний досвід засвідчує, що проблема гуманізму стає найбільш актуальною в ті часи, коли людство починає діяти за зовсім протилежними принципами і тоді гуманізм часто-густо стає механізмом утримання від людської агресії.

В узагальненому вигляді поняття «гуманізм» визначають як процес турботи про людину, про надання умов для розвинення і реалізації її творчого потенціалу та про більш досконалість устрій у суспільстві.

Постановка завдання

Метою даної статті є у контексті означеної проблематики визначити вплив сучасних трансформаційних змін у суспільстві на усвідомлення людиною нових гуманістичних цінностей, що сприятиме цілісному прояву її духовності в бутті соціуму.

Аналіз досліджень і публікацій

Зароджуючись в епоху Відродження, проблема гуманізму піднімається майже кожним філософом різних історичних періодів. Починаючи від видатних філософів Відродження : Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро, К. Гельвеція Дж. Локка та інших, естафету прийняли представники німецької класичної філософії (І.Кант, Г. Гегель та інші), а далі дискусія історично розгорталась у різних філософських школах та напрямках аж до теперішнього часу (Ф. Ніцше, М. Бердяєв, Е. Касієр, І. Конрад, М. Хоркхаймер, Ж.-П. Сартр, К. Леві-Стросс, Ж. Марітен, К. Барт, Р. Нібур, П. Тіліх, М. Фуко, М. Бахтін, А. Гусейнов, Ю. Лотман, С. Кримський, А. Апресян, Т. Ойзерман, О. Дубко, Л. Дротянок, Т. Суходуб та ін.). Побіжний огляд наукових досліджень показує неоднозначні підходи до вирішення проблеми гуманізму. В сиву давнину, коли гостро ставало питання людського існування в суспільстві і на планеті загалом, поняття гуманізму було закарбовано у «золотому правилі моральності», яке стверджувало: «Не роби іншому того, чого не бажаєш, щоб робили тобі». Це передбачало погляд на іншу людину як на дзеркало, в якому відображені наші власні чесноти, схильності до негативних вчинків та недосконалість. Але не кожна людина могла повноцінно дотримуватися цього правила. Пояснюється це рівнем ласного світогляду та суспільної свідомості певної епохи. Важливу роль відігравали й суспільні цінності, які сприяли чи не сприяли моральному клімату серед людей даної епохи.

Набагато пізніше запропонований І. Кантом категоричний імператив також не містив у собі ніякої

ціннісної ідеї, яку б особистість могла повноцінно використати для свого розвитку. Хоч і виглядає він більш універсально ніж «золоте правило», але насправді також є системою заборон і обмежень. Разом із тим, особистість розвивається неповторним шляхом, з мінімум пресингу і обмежень. Отже, представлений І. Кантом імперативним боком гуманізм являє собою практичну нормативну вимогу і виходить із пріоритету особистості над іншими цінностями. Також у дослідженнях простежується закономірним факт, що з розвитком соціальних відносин, на кожному історичному етапі, коригується наповненість понять сутності людини та цілі її діяльності. У такому випадку гуманізм не може бути прийнятим як просте надання умов для саморозвитку особистості та заборони на використання іншої людини в ролі засобу для досягнення власних цілей. Попри всілякі труднощі теоретичного визначення, поняття «гуманізм» і його багатовимірне розуміння впродовж історії існування людського суспільства, гуманістичні ідеї вплинули на нього, оскільки сам гуманізм (як явище) став ціннісною нормою життя в політичній, соціальній економічній та інших сферах існування людства.

Актуальність піднятої проблеми полягає у тому, що розчарування європейської культури в базових принципах своєї орієнтації щодо людини, світу та суспільства, сприяло появі бурхливих хвиль філософської критики серед провідних дослідників філософських шкіл Європи, включаючи й відомих українських філософів.

Плідним виявом розробки нового розуміння ідеї гуманізму на початку XXI століття, коли соціально-культурні реалії сьогодення, виявили актуальну потребу перегляду класичних уявлень про людину, її ідеали і цінності, оскільки всі ці поняття тісно переплітаються з визначенням гуманізму.

Основна частина

На початку XXI століття, як наступному переломному періоді розвитку історії людства, загострилось питання про сенс і мету існування не тільки окремо взятої людини, а й усього живого на нашій планеті в цілому. Зміна духу епохи, який мислиться сучасними людьми як невидима всеохоплююча життєдайна сутність, або як джерело руху, що діє зсередини. Цей дух не маніфестує себе вочевидь, але з ним співвідноситься поняття сенсу, як сутність певного феномена, яка знаходиться за його межами і, водночас, обумовлює існування й маніфестацію цього феномена.

Цінність будь-чого для власного життя людина відчуває лише за умов глибокої проникненості цим. Більше того, якщо для нас щось є значущим, тоді ми розуміємо і відчуваємо його цінність і тільки тоді з'являється потужний намір (воля) прагнути цього, мати його. Так, на нашу думку, дух, сенс і цінність визначають основні риси життя людини, яке при втраті сенсу стало б малоцінним, безвольним і депресивним.

Сучасний науково-філософський підхід до розуміння людини як суттєва корекція антропоцентричного гуманізму часів модерної культури базується на визначенні її лише як істоти раціональної і наголошує на унікальній людяності, неповторності у визначенні свого ставлення до подій у навколиш-

ньому світі, здатності самостійно формувати свою активність та ставлення до інших істот і самої себе.

Свого часу Ренесансний гуманізм заклав продуктивну, але водночас і певну тенденційну зорієнтованість на людський розум як основу гуманізації буття людини в світі. Онтологічне припущення, що було покладене в його основу, стверджувало спроможність розуму не стільки нав'язувати природі свої закони, надаючи обґрунтування волевиявленню людини, скільки освячувати тотальне людське перетворення світу з чужого, нелюдського на світ людини. Таке покладання на силу розуму, коли останній був автоматично виправданим щодо будь-яких людських зусиль, оволодіння як світом природи, так і світом людини. Саме з цих позицій утвердилося ціннісне розмежування раціонального та ірраціонального начал у людській природі. А в подальшому ця позиція сприяла закріпленню однозначно позитивної оцінки людського розуму і ворожого настрою стосовно інших складових аспектів людської сутності, таких як: воля, емоції, інтуїція, почуття, що без розумового оброблення набувають однозначно негативної оцінки.

Звеличивши людину як носія розуму, гуманістична традиція заклала підґрунтя для досить результативного розвитку європейської, а потому й інших цивілізацій на основі наукового знання, технологічного вдосконалення. Проте гуманістична реабілітація людини, вселивши віру в людські можливості щодо освоєння світу, досить швидко обернулася майже у всіх сферах людського соціального буття тим зухвальством розуму, яке оформилося у почуття правомірного володарювання людини над світом. Практичні наслідки такого становища дали підстави сумніватися в розумності обраної стратегії перетворення світу.

Так і із часів Відродження гуманізм під тиском реалій своєї соціально-практичної реалізації як загально універсальна цінність став жагою до влади над природою. В подальшому саме це викликало критику і низку застережень щодо такого гуманізму, а в наш час це було підтверджено певними подіями стихійних лих як наслідків недбалої ставлення до природи, ігнорування принципів її існування.

Раціоналістичний поворот у світоупорядкуванні, звільненому від устоїв традиційних цінностей і теологічних зорієнтованостей, обернувся проривом ірраціонального, що придушувалося виголошеною ідеологією Просвітництва тотожністю культурного і розумного.

Побіжний огляд наукових досліджень щодо розуміння історії в добу модерну дає нам можливість зробити висновок про розчарування в раціональних домінантах модерної культури. На сьогодні ж актуальним стає розгляд повноти людських сутнісних проявів у повноті її складових. Це простежується і в інтелектуалістських позиціях філософів епохи постмодерну як протилежна до раціоналістичної критика основ культури модерну. До того ж сама об'єктивна реальність доби постмодерну (з другої половини ХХ століття) свідчить про суттєву зміну як матеріально-системної організації суспільної життєдіяльності, так і культурних домінант. Постмодерн, як «стратегія відмови від метанаративів, тобто ідеологій, так само як і прогресистсь-

ких або теологічних версій філософії історії, на якій вони базувались» [1, с.69], є актуальною «постіндустріальною» чи «інформаційною» доби (як вивчення соціального буття щодо продуктивних сил). Дослідники постмодерну (П. Козловський, Д. Белл, О. Тоффлер, З. Бауман, Ж. Делез, Ф. Гваттарі та ін.) серед найхарактерніших ознак цієї соціальної реальності, на відміну від модерну, визначають плюралізм, децентралізацію, фрагментацію, невизначеність, контекстуальність і мінливість.

На зміну уніфікованій, централізованій, раціонально прорахованій, нормативно визначеній соціальній сталості модерного світу постмодерний світ, означений усіма рисами стихійності життєвого процесу. Якщо принцип свободи у добу Просвітництва і модерного проекту був інтерпретований з усвідомленням необхідності, то за постмодерної доби принцип свободи є принципом гри, невичерпним потенціалом особистості в її неповторній унікальності життєвого самовиявлення.

Людина в системі широкого доступу до інформації долучається до розширення горизонтів вибору як своєї життєдіяльності, так і своєї моральної позиції. Плюральність багатомірного та мультикультурного світу, яка стає особливо відчутною в сучасних процесах глобалізації, передбачуваність можливих сценаріїв розвитку людства, нестабільність і хиткість соціальної динаміки є домінантними ознаками соціально-культурного буття, що проблематизують людське існування, загострюють проблему нового розуміння людини як вільної особистості, що має свої схильності, ідентичність, переваги, переслідує свої цілі та орієнтується на власні цінності. Саме тут знову стає правомірним додавання теологічного підходу до проблематики людини і гуманізму, який досить ґрунтовно висвітлений Н. Велеміровичем (Сербським) у творі «Заповіт царя». Використовуючи теологічне бачення троїстого устрою людини – дух, душа, тіло, – Н. Велемірович підкреслює: «Який дух у людині, такими будуть рухи душі й тіла» [2]. При цьому він виділяє три види духу: Святий Дух Божий, природний дух і демонічний дух. Вірну оцінку людині можна дати лише по духу, який живе в ній. Душа людини, за теологічною концепцією, має складніший устрій, ніж дух. Вона обіймає в собі три сили: розумну, діяльну, чуттєву. І всі три сили є тим «тістом», в якому дух – закваска. «А яка закваска, таке й тісто, такий і хліб» [2]. Якщо закваска Духу Святого, то й думки у людини є чистими й освяченими найвищими божественними цінностями любові і служіння ближньому, а діла земні присвячені Богові як найвищому принципу світобудови.

За умов домінування в людині природного духу, підкреслює Н. Велемірович, думки людини будуть земними і справи земними. За умов домінування демонічного духу в людині, її думки і справи будуть спрямовані на руйнування всього святого і живого. В результаті робиться висновок, що тільки та людина, яка не охоплена демонічним духом і яка зуміла піднятися над звичайним природно-земним духом, взмозі «дивитися на полотно, що розривається, як на те, яке тчуть заново. І бачити в цьому хворобливому хаосі космічний порядок, в цьому кривавому жаху розрухи – статний художній задум» [2]. Якщо розум тримає варту над душею, то людині потрібно,

перш за все, очищати його. Чистий розум і спокійна душа будуть взмозі судити і оцінювати все, слідуючи за своїм Творцем і через Нього. «Такий розум, заквашений Духом небесним, ніколи не може затьмаритися тінню чи мороком, який надходить знизу і відводить людину від Бога, роблячи її супротивником Всевишнього» [2]. Але ж як тільки розум людини обліниться і затьмариться, то розум вмить перестає керувати зовнішніми враженнями і тоді людина стає нерозбірливою у сприйманні інформації ззовні, гублячи душевний спокій. В такому разі людина всюди блукає і не знає, чого сама бажає, постійно перебуває у пошуці нових гострих вражень, не взмозі бачити саму сутність будь-якого предмета чи явища. В речах вона шукає втраченого Бога, завдяки якому вона була і господарем, і суддею над усіма предметами довкола себе. Побачивши шматок золота, людина не розмірковує про нього, як про створене Богом, про символічне значення цього металу, але ж мислить тільки про те, які земні радощі та утіхи можна отримати від золота. В усіх соціальних потрясіннях та загарбницьких війнах Н. Велемірович вбачає ліки для душі від надмірних земних пристрастей та залежностей, повернення до найвищих загальнолюдських цінностей через набуття внутрішньої свободи як скарбу, якому не завдадуть шкоди ні зовнішнє рабство, ні зовнішня свобода. Отже, справжній гуманізм притаманний тільки Всевишньому, а людина може наслідувати його лише за умови долучення до божої волі.

Гуманізм як метафізична рефлексія над сутністю і природою людської істоти не може не реагувати на зміни людського буття, що виявляють нові прояви та можливості людини в її існуванні [3]. Як доводить історичний досвід, практика життєдіяльності коригує теоретичний образ людини та основні характеристики визначення сутності людського начала в ній. Метафізична абстрактність класичного гуманізму потребує докорінної зміни. Свого часу фундатор нової метафізичної європейської філософської традиції М. Гайдеггер критично переглядаючи попередні концепції гуманізму, запропонував альтернативне розуміння нового гуманізму – «це гуманізм, що мислить людяність людини із наближеності до буття» [4, с.388]. І це стало визначенням універсального гуманізму, який зорієнтований на самовизначення людини стосовно до навколишнього світу і подібних собі в цьому світі.

Поняття «інше», «інший» стають досить принциповими для розуміння трансформації теоретичного образу людини, соціального буття, культури та моралі. Порівняно з раціоналістичною зосередженістю на раціональному началі людини урахування іншого є урахуванням дорефлексивної, несвідомої активності в поведінці і в практиці людини, яка охоплює бажання, потяги, воління, інстинкти, інтуїцію, все те, що виявляє різноманітний і потужний потенціал життя людини. У соціальних відносинах урахування іншого є виказуванням терпимості до іншого, правомірність різності, відмінності та унікальності кожного.

У відношеннях із природним світом урахування Іншого є співвіднесенням людини в її існуванні з усім обширом буття, відповідальна повага до Універсуму як такого. За таких умов «просвітницький пафос перетворення Всесвіту за образом і подобою

людини, за зразком її уявлень про розумність повільно поступається місцем більш потужній, етично залежній та відповідальній думці про справжнє становище людини в світі [4, с.98].

Виразним прикладом філософського осмислення гуманістичної етики та її ролі у XXI столітті, коли принцип відповідальності стає головуючим і, водночас, похідним від принципу ієрархії, є робота Г. Йонаса «Принцип відповідальності». Сам принцип ієрархії, на нашу думку, теж потребує адекватного рівню свідомості людини XXI століття визначення. Підкорення і служіння вищому ланцюгу соціальної драбини – визначення ієрархічності суспільства рабів і заможних людей. Разом з тим урахування теологічного принципу духовної ієрархії значно поліпшить реалії людського буття. Творець служить своєму творінню, а людина служить природі, зберігаючи її багатства і охороняючи від винищування її види тощо. Реалії нашого буття поки що є далеким від такого ставлення до Іншого за принципом духовної ієрархії. Але проблема гуманізму та етики людського існування все ж таки усвідомлюється сучасною людиною як невідкладна. Г. Йонас підкреслює, що «етична розгалуна, що неминуче створилася в результаті розвіювання ідеологій та пасток різних утопій, потребує нових підвалин дії людини, а саме принципу відповідальності та ідеї комунікації» [5]. Робота Г. Йонаса є прямою антитезою трактату Е. Блоха «Принцип надії» (1954-1956рр.), в якій останній розглянув функцію утопії для підживлення політичної уяви як єдиної продуктивної сили культури (спроможність уявити собі кращий світ). Але ж утопічна людина ніколи не зможе зайняти місце автентичної людини, яка існувала й існує завжди. Саме тут Г. Йонас знаходить основну помилку всієї онтології ще-небуття та примату надії, що на ній ґрунтується. Проста істина, що ані підносить, ані пригнічує, проте, безумовно накладає благоговійний обов'язок, який полягає в тому, що автентична людина завжди існувала й існує у невіддільній від неї двозначності: піднесеності та глибини, величі та нищості, щастя та мука, справедливості та провини тощо. Бажання усунути цю двозначність – означає бажати зняти саму людину в безосновності її свободи. Через це та через унікальність кожної своєї ситуації людина завжди стає новою, відмінною від тієї, якою вона була; проте ніколи не стане автентичнішою.

Принцип відповідальності бере до уваги нетривкість життя, яке постійно перебуває під загрозою й може урватися кожної миті. Вперше за всю історію людства діяльність людини усвідомлюється як та, що може мати незворотні наслідки і завдати неправомірної шкоди як її життю, так і самій її сутності. Звідси випливає ідея відповідальності не за минуле чи за близьке майбутнє, а за майбутнє дуже далеке від нас у часі. Так, у контексті сучасного гуманізму етика відповідальності відводить людину XXI століття від амбітних і вкрай шкідливих утопій, залишаючи за нею право обирати, приймати рішення в певних ситуаціях, пам'ятаючи про те, що поки не розгорнуться наслідки цього вибору – наступної ситуації вибору доведеться зачекати.

Відповідно, зяання, що утворюються на місці загиблих ілюзій, – це не крах і не прірва, а творча реорганізація, час несподіваних відкриттів, інтелек-

туальних авантур і вирішальних змін, коли думка усвідомлює складність реальної дійсності.

В наш час образ моралі як реального стандарту, певного недосяжного горизонту, що спрацьовує лише як заборона чи обмеження, стримування людини в її потребах, схильностях, що був типовим для раціоналістичної думки епохи модерну, визнається досить обмеженим. Поворот етичної проблематики в розумінні моралі до певний спосіб пересмисленої онтології надає моралі специфічно нового виміру порівняно з класичним її тлумаченням. Мораль починає сприйматися і розумітися максимально широко, як спосіб самовиявлення унікального й особистісного в людині, в безпосередності конкретно-практичної зустрічі з Іншим. За таких умов можливим стає конкретне вирішення моральних колізій сучасної людської практики. Етична експертиза набуває тієї міри практичності та прикладної спроможності в різних сферах суспільного буття, що значно підіймає її потенціал у гуманізації людської життєдіяльності. При цьому гуманізація розглядається не як загально універсальна безумовна святиня, а як процес цілісного прояву духовності людини в реальності її буття.

Висновки

Багатовимірність ідеї гуманізму по-різному представлена в кожному історичному періоді роз-

витку суспільства. Однак неправомірно ототожнювати його з підсумками історії, вважати, що в ній полягає весь його сенс. Перед людством завжди будуть поставати складні проблеми практичного і морального характеру, вирішення яких буде пов'язане з власними зусиллями людини, а не турботою про неї з боку будь-яких суспільних структур. Саме ж поняття гуманізму сьогодні розуміється в сенсі гарантії основних прав людини як умова збереження гуманних основ її буття; як підтримка слабших, що виходить за межі звичайних уявлень нашого суспільства про справедливість; як формування соціальних і моральних якостей, що дозволяють особистості самореалізуватися на підвалинах суспільних духовних і матеріальних цінностей.

Список літератури

1. Фишман Л.Г. Постмодернизм как возврат к Просвещению. //Вопросы философии. 2006. -№10. – С.69-79.
2. Велемирович Н. Царев завет. <http://www.twirpx.com/file/1031195/>
3. Гуманізм: сучасні інтерпретації та перспективи. – К.:Наукова думка, 2001. -С. 98.
4. Хайдеггер М. Письма о гуманизме. /проблема человека в западной философии. – М.: Наука, 1988. – С. 338.
5. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. /Перекл. з німе. – К.: Лібра, 2001. – 399с.

Н.Н. Сухова

ГУМАНИЗАЦИЯ КАК ПРОЦЕСС ЦЕЛОСТНОГО ПРОЯВЛЕНИЯ ДУХОВНОСТИ ЧЕЛОВЕКА В РЕАЛИЯХ БЫТИЯ

В статье рассматривается проблема человека как свободной личности с определенными наклонностями, идентичностью, жизненными целями и ценностными ориентациями в начале XXI века.

Ключевые слова: Гуманизм, ценности, человекоизмерение, сознание, общество, трансформационные процессы, культура Модерна, постмодерн, экологическая этика.

N. Sukhova

HUMANIZATION AS A PROCESS OF THE INTEGRAL MANIFESTATION OF MAN'S SPIRITUALITY IN THE REALITY OF HIS BEING

The article explores the problem of man as a free personality with certain inclinations, identity, life goals and value orientations at the beginning of the XXI c.

Keywords: Humanism, values, man-measurability, consciousness, society, transformation processes, Modern culture, modernism, postmodern, environmental ethics

УДК 001:891

Н.А. Ченбай

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІННОВАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

Анотація. У статті проаналізовано становлення і перспективи розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, які є важливою складовою розвитку інноваційного суспільства та зроблено акцент на соціокультурному змісті цього виду технологій.

Ключові слова: технології, інформаційні технології, інформаційно-комунікаційні технології, високі технології, інноваційне суспільство.

Вступ

За останні роки людство створило безліч технічних новинок, про які ще недавно не могло навіть мріяти. Для визначенні суті принципово нової цивілізації, яка почала складатися з другої половини ХХ ст., дослідники використовують поняття технології, яке в наш час має широкий зміст і сферу застосування. Головною детермінантою цієї цивілізації є наукові знання та засновані на них новітні, передусім «високі технології», які поступово змінюють наше життя. Сучасна людина «живе не в природньо-

му, а в штучному світі, тобто в світі створених нею речей, процесів, подій, знань та правил... Світі багаточисельних правил, які визначають нашу побуту, виробничу, соціальну, політичну, ритуальну, гендерну, моральну і т.ін. поведінку...» [1, с. 86]. Проте поява цих технологій, як свідчать дослідники, створила низку проблемних ситуацій, яких не було в минулому. І тому проблеми використання високих технологій, аналіз їхнього впливу на різні сфери суспільного життя є сьогодні однією з найактуальніших, яка вийшла за межі суто філософських, соціологічних, політологічних досліджень і потребує ком-